

FORRAY LÁSZLÓ¹**Túlélés alapjai mérsékelt égövi viszonyok között VI.****The Fundamentals of Survival in Temperate Zones VI.****Absztrakt**

A tanulmányomban a magyar és külföldi forrásanyagokból összegyűjtött ez irányú szakirodalom és a saját, közel 35 éves tapasztalataim felhasználásával szeretném átadni írásban mindazon ismereteket, melyeket alapvető fontosságúaknak tartok a felderítő specializáción tanulmányokat folytató honvéd tisztjelöltek, a felderítő és mélységi felderítő szakemberek és természetesen minden a téma iránt érdeklődő számára. A tanulmányt a témakörrel foglalkozók figyelmébe ajánlom, de az oktatás-képzés folyamatában is felhasználható. Az érdeklődő olvasók számára pedig hasznos forrás az ismeretbővítéshez.

Kulcsszavak: túlélés, menedék, táplálék, csapdák, tájékozódás

Abstract

The aim of this study is to provide expert knowledge derived from foreign researches and my personal experiences collected in my nearly 35 years of duty. This knowledge is vital for the recce cadets during their education, for the active recce and long range recce specialist, and for the interested people as well. Primarily, I recommend this essay for those involved in this issue, and might be useful for the training-educations experts carrying out their duties. For the curious readers might be helpful as well to widen their knowledge.

Keywords: survival, shelter, food, traps, orientation

¹ Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, egyetemi docens - National University of Public Service, Faculty of Military Science and Officer Training, Associate Professor
E-mail: forray.laszlo@uni-nke.hu, ORCID: 0000-0003-4025-4948

BEVEZETÉS

A cikksorozatam hatodik részében a megkezdett túlélési alapismeretek kifejtését folytatom. Az általam felállított fontossági sorrend következő részével foglalkozom, amelyet a túlélő katona számára alapvető fontosságúnak tartok.

A túlélő biztonságban van a menedékében, számba vette a rendelkezésére álló felszerelést, felmérte a rendelkezésére álló „élelmiszerkészletét” és vizet is gyűjtött már magának. Elkezdett növényi eredetű ételmelet gyűjtögetni a körülötte lévő természetből. A környezetében állatok is élnek, amelyeknek rengeteg fajtájával találkozhat, melyek ehetőek, és egyes részeik is felhasználhatók a túlélő számára. Ebben a részben az az állati eredetű élelmiszerekkel és az élelem megszerzéséhez, tárolásához elengedhetetlen főbb szükségeszközök kérdéskörével is fogok foglalkozni.

6. AZ ÁLLATI EREDETŰ TÁPLÁLÉKOK

Ebben a részben az állati eredetű táplálékról és azok megszerzésének, feldolgozásának módjairól szeretnék szólni. Természetesen az elejtésükhöz szükségeszközök kellene, illetve az elejtett állatot fel kell dolgozni, tárolni kell valamiben. Az ehető részeken kívül fennmaradandó anyagokat is több szükséges dolog elkészítésére is fel tudjuk használni.

A növényi és az állati táplálék megszerzésének módja alapvetően különbözik egymástól. Növények gyűjtögetésénél döntően az emberi táplálkozásra alkalmas növények közül kell minél többet a biztonságos felismerés szintjén ismernünk. A vadászat azonban már ennél bővebb ismereteket igényel. Már nem elég az, ha az állatokat nagy bizonyossággal felismerjük, hanem azok életmódjáról és szokásairól is tudnunk kell néhány alapvető dolgot. A vadászatnak azonban ez csak az egyik oldala. A másik oldala az, hogy képesek legyünk olyan eszközök készítésére, vagy olyan módszerek alkalmazására, amelyek segítségével az általunk kiválasztott állatot elejthessük. Az említett jártasságok ismeretére és persze némi szerencsére lesz szükségünk azért, hogy magunkat állati eredetű táplálékkal is el tudjuk látni.

Az állatvilág is igen sok fajta összessége, ennek köszönhetően a legkülönböféléte nagyságú, tápértékű állatokból képes a túlélést végrehajtó katona az „étrendjét” kiegészíteni.

6.1. A VADON ÉLŐ ÁLLATOK:¹

1. emlősök: nagyvadak, kisémlősök;
2. madarak;
3. hüllők;
4. halak;
5. rovarok;
6. ízeltlábúak;

¹ A szerző szerinti csoportosítás.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

7. rákok;
8. csigák;
9. kagylók;
10. férgek.

6.2. AZ ÁLLATOK NYOMAINAK OLVASÁSA

Az eredményes vadászat alaptétele: a jó és hatékony nyomolvasás. Egy jó állatnyomolvasó egy állat lábnyomából meg tudja állapítani, hogy milyen állat, mikor és hol járt. Így azt is, hogy milyen furfanggal és milyen kelléssel érdemes rá vadászni. A nagy tapasztalattal rendelkező nyomkereső meg tudja állapítani a nyomok keletkezésének valószínű idejét, figyelembe véve az aktuális időjárási tényezőket is.

A talált nyomok eltűnését, vagy megmaradását a szél, a csapadék, a hőmérséklet és a napsugárzás erőssége határozza meg.

IDŐJÁRÁS	TALAJ	TARTÓSSÁG
Száraz.	Köves talaj, aszfalt.	A nyom nem marad meg.
Száraz.	Homokos talaj, növényzet nélkül.	10 perc.
Száraz levegő, erős talajmenti szél, erős napsütés.	Füves talaj, növényzettel.	6 óra.
Nedves.	Köves talaj, aszfalt.	10 perc.
Nedves.	Homokos talaj, növényzet nélkül.	30 perc.
Nedves levegő, mérsékelt szél, kevés napsütés.	Füves talaj növényzettel.	24 óra.
Záporosó.	Bármilyen talajfajta.	Elmossa a nyomokat.

4. táblázat: A talált nyomok tartóssága²

A nyomokat a keletkezésük módja szerint az alábbiak szerint csoportosíthatjuk:

- mozgásnyomok (a talajon keletkezett benyomódások, amelyeket az állat menet közben ejt);
- telepnymok (az állat alvási-, pihenési helyének nyomai);
- táplálkozási nyomok (az állat táplálkozása következtében visszamaradt nyomok);
- ürüléknyomok (ürülék, köpet, vizeleti nyomok);
- az állat által kiadott hang;
- egyéb nyomok (elhullatott agancs, toll, szőr, tojásbéj).

² Saját készítés.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

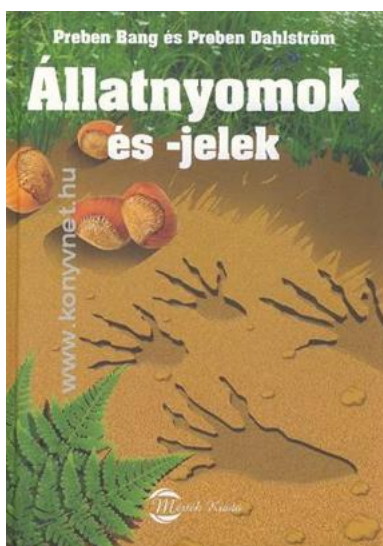
2017. X. évfolyam 4. szám

A nyomok olvasásakor mindig alaposan szemrevételeznünk kell a talajt, figyelniük kell a nyom környezetében levő minden jelre (*letaposott fű, horzsolások a fák kérgén, letört ágak, a növényzetről levert harmat stb.*).

Nyomkövetéskor tartsuk be az alábbi szabályokat:

- a nyomok valamelyik oldalán menjünk, ne pedig a nyomokon;
- erdőszélen a belső, árnyékos oldalon mozogjunk;
- az erdőben a nap által megvilágított területen mozogjunk;
- mindig szélel szemben próbáljuk meg követni az állat nyomát;
- abban az esetben, ha elveszítenénk a nyomot akkor körkörös irányban keressük meg a nyom folytatását.

A mérsékelt égöv³ erdeiben és mezőin található vadon élő állatok biztosíthatják a fehérje-forrást a túlélő számára. Egy nagyobb vad elejtése többnapos ételment jelent. Az állat húsán, belsősegein kívül, melyet elfogyasztunk a többi állatrészek is felhasználhatók valamilyen segédeszköz, avagy ruházat készítéséhez. Nem szabad elfelejtenünk, hogy az állatok feldolgozása is nagyfokú szakértelmet igényel.

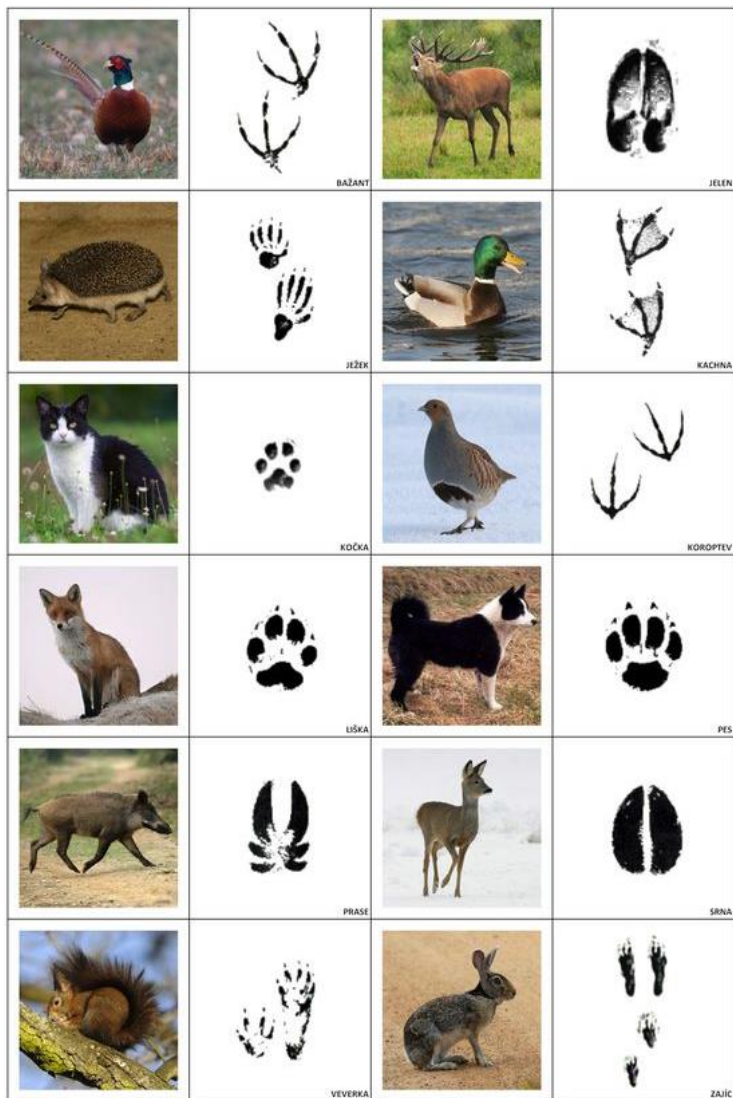
71. kép: Állatnyomok és jelek.⁴

³ <http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/termesztudomanyok/termeszetiismeret/ember-a-termeszetben-6-osztaly/az-eghajlat-es-az-eghajlati-ovezetek/a-mersekelt-eghajlati-ovezet> Letöltve: 2017.12.06.

⁴ http://bookline.hu/product/home.action?v=Preben_Dahlstrom_Preben_Bang_Allatnyomok_es_jelek&iid=49361&type=22 Letöltve: 2015.12.06.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

5. táblázat: Állati lábnyomok.⁵⁵ <https://uk.pinterest.com/pin/468937379934682066/> Letöltve: 2017.06.12.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

6.3. FÖBB, VADON ÉLŐ ÁLLATOK

Gímszarvas: Összefüggő erdővel borított, sík és ártéri erdőket kedveli. Ősszel a kukorica-táblák környékén is fellelhető. Csapatokban jár. Csapására a hurkot 100-150 cm magasságban kell elhelyezni. Tiszta húsmennyisége: 100-150 kg.

Dámvad: Sík-, dombvidék és az előhegységek vadja. Csapására a hurkot 90-130 cm magasságban kell elhelyezni. Tiszta húsmennyisége: 20-40 kg.

Őz: Kisebb csoportokban, vagy egyedül jár. 1000 m magasságig mindenhol megtalálható. Csapására a hurkot 70-100 cm magasságban kell elhelyezni. Tiszta húsmennyisége: 10 - 15 kg.

Zerge: A 700-3500 m magasság közötti sziklás területeket kedveli. Csapatokban él. Csapására a hurkot 60-80 cm magasságban kell elhelyezni. Tiszta húsmennyisége: 15-20 kg.

Vaddisznó: A mocsaras völgyektől 1500 m magasságig megtalálható. Csoportosan él. Elsősorban vizenyős területek környékén célszerű vadászni rá. Tiszta húsmennyisége: 10-150 kg.

Nyúl: Az országban több fajtája honos. A síkvidéktől 1500 m magasságig előfordul. Csapására a hurkot 20 – 40 cm magasságban kell elhelyezni. Tiszta húsmennyisége: 1-3 kg.

Űrge: Réteken, legelőkön található elsősorban. Fogásához – kiöntéséhez – vízre van szükség. A föld alatt több kijáratot épít. Tiszta húsmennyisége: 10-15 dkg.

A nagyobb és kisebb testű emlősállatok a kialakított, berögzött szokásaik szerint élnek, mivel mozgásra az általuk kijárt és megszokott csapásokat használják, többnyire ugyanazokat a helyeket keresik fel étkezéshez és folyadékpótláshoz. A túlélést folytató katonának ezeket a helyeket kell megtalálnia és itt kell elhelyeznie a jól kialakított csapdáit, hurkait.

6.4. AZ ÁLLATOK ELEJTÉSÉNEK MÓDJAI

Az állatok elejtésének módja a „vadászat”, amely túlélőhelyzetben lehet:

- csapdával történő;
- hurokkal történő;
- szükségfegyverrel történő.

A lőfegyverrel történő élelemszerzést csak a legvégső esetben javasolnám a túlélő katona számára, mivel a lövés által kiadott jellegzetes hanghatás valószínűleg a felfedezéséhez vezethet. (*Hangtompító alkalmazása lehetséges, rendszeresített, avagy „készített”*).

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

Gímszarvas		Vaddisznó
Dámvad		Nyúl
Őz		Vadkacsa
Zerge		Ürge

5. táblázat: Főbb, vadon élő állatok.⁶

6

https://www.google.hu/search?q=vadon+%C3%A9l%C5%91+%C3%A1llatok&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiQyKHPnr_UAhVG7BQKHUtlChYQ_AUIBigB&biw=1280&bih=899#tbn=isch&q=vadon+%C3%A9l%C5%91+%C3%A1llatok+magyarorsz%C3%A1gon Letöltve: 2017.06.12.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

6.5. CSAPDÁK

Népesebb megnevezése: a török. A csapdáknak rendkívül sok fajtáját készíthetjük el. A csapdák a túlélő élelemszerzésének legfontosabb részét képezik. Minél több jól elhelyezett csapdát kell készítenünk, *(ezeket azonban rendszeresen ellenőriznünk is kell)*. A csapdákat a menedékhelytől távol kell elhelyezni, hogy az állatokat ne zavarjuk meg a napi ténykedésünkkel, illetve az emberi test által kibocsájtott „szagunkkal”.

A csapdák elkészítése és sikeres alkalmazása nagyfokú tudást, a természet és az állat huzamos megfigyelését, a „zsákmány” alaptermészetének elsőrangú ismeretét, úgymond „vadász szakértelmet” követel. A csapda nem csak egy egyszerű drótból, madzagból készített hurkot jelent, amit az állat által járt helyre gondosan elhelyezünk, ez sokkal bonyolultabb ismeretek halmazát jelenti. A következőkben ezeknek a ismereteknek a bemutatásával fogok foglalkozni, hiszen az eredményes vadászat alapjának ezek a kiindulópontjai.

Ne felejtjük el: a különféle csapdák és hurkok használatát, mint az orvvadászat eszközeit és módjait békében természetvédelmi törvényeink szigorúan tiltják.

Miért alkalmazunk csapdát?

Azért mert:

- az élelemszerzés egyik legeredményesebb módja lehet;
- egyszerűbb, eredményesebb és könnyebb, mint a vadászat;
- táplálóbb és nagyobb mennyiségű ételhez juthatunk, mintha növényeket gyűjtögetnénk.

A csapda alkalmazható:

- állatok – emlősök, madarak, halak, hüllők elfogására;
- ellenség – sebzésére, megsemmisítésére.

6.5.1. A csapdakészítés alapelvei:

- egyszerűség;
- megbízható működés;
- hatékonyság (megfelelő méret);
- megfelelő hely kiválasztás;
- megfelelő érzékenység;
- álcázási ismeretek.

6.5.2. A csapdák fajtái:

- önműködő;
- a vadász által irányított.

6.5.2.1. Önműködő csapda:

Előnye:

- több telepíthető belőle (több esély);

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

- hatékony;
- a vadásznak nem kell ott lennie.

Hátránya:

- az elkészítés időigényes;
- a ragadozók kifoszthatják a csapdát;
- kiszabadulhat a zsákmány.

6.5.2.2. A vadász által irányított csapda:

Előnye:

- a vadász látja az elejtendő vadat, megfelelő időben működtetheti a csapdát;
- a vadnak kevés ideje van elmenekülni;
- a ragadozók nem viszik el a zsákmányt.

Hátránya:

- ott kell lennie a vadásznak;
- egyszerre csak egy csapdát tud működtetni;
- figyelni kell a szagálcázásra.

6.5.3. Működési elv szerint a csapdák lehetnek:

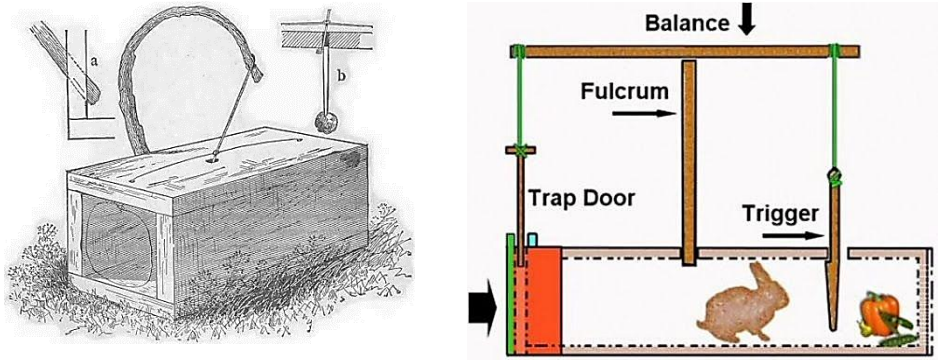
- élve fogó csapda: ládacsapdák;
- ölőcsapdák: dorong-, vagy súlycsapdák, hurkok, verem, farkaskert;
- lábfogó csapdák: hurkok, vagy csapóvasak;
- hálók;
- összetett csapda.

6.5.3.1. Élve fogó csapda (ládacsapda):

Az élve fogó csapdák közös jellemzője az, hogy a kialakításuk ládaszerű, egyik vagy mindkét végén elmozduló és önműködően lecsapódó ajtóval van elkészítve. A láda belsejébe helyezett, az állat számára ízletes csalétekkel ellátott kitámasztó (*pecek*) megérintésekor, vagy a csalétek meghúzásakor a zár kioldódik és a csapda ajtaja bezáródik. A ládacsapda méretétől és anyagától függően rágcsálóktól a vaddisznóig, bármilyen állat befogására alkalmas. El kell azt is mondani, hogy hatékonyságban nem olyan jó, mint a lábfogó-, avagy ölőcsapda.

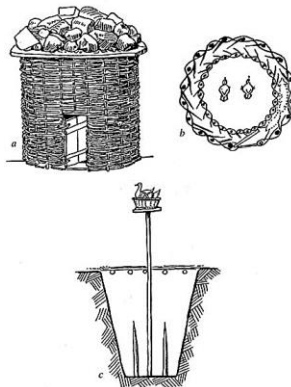
HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

72. kép: Ládacsapda.^{7,8}

6.5.3.2. Ölőcsapdák:

Ez a csapdafajta is, Magyarországon vadászati használatra tiltott. A róka, farkas, vaddisznó, esetenként őz, szarvas által kijárt csapásba ássuk ki a csapdát és helyezzünk a verem aljába kihégyezett karókat. A verem tetejét ágakkal, gallyakkal, fedjük be és arra kell ráhelyeznünk a csalétket. A lazára kialakított tetőzete a veremnek beszakad a vad súlya alatt és az állat a kiásott lyukba zuhan.

73. kép: Farkaskert és verem.⁹

⁷ Camp Life in the Woods and the Tricks of Trapping and Trap Making. 46. o.

⁸ <https://hu.pinterest.com/pin/854346991782068556/> Letöltve: 2017.06.23.

⁹ <http://mek.niif.hu/02100/02152/html/02/27.html> Letöltve: 2017.06.23.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

6.5.3.3. Hurok csapdák:

Ez a csapdafajta könnyen és gyorsan elkészíthető. A legcélszerűbb vadászeszköz, ezen felül hangtalan, ami igen fontos szempont a túlélő számára. Használata könnyen megtanulható, nem igényel különösebb szaktudást, és a szükséges anyagok az elkészítéséhez a természetben könnyedén megtalálhatóak. Elkészítéséhez 0,2-2,5 méter hosszú huroknak alkalmas anyagra van szükség, ez lehet huzal, drót, spárga, inda, kötél stb. Nem igényel folyamatos felügyeletet, elég, ha naponta párszor ellenőrizzük.

A hurokanyagok vastagságának kiválasztásánál mindig az elsődleges szempont az, hogy mekkora nagyságú állatra akarjuk a hurokcsapdát alkalmazni.

74. kép: Különböző hurokcsapdák¹⁰

A legegyszerűbb és a legelterjedtebb hurokfajta az úgy nevezett: rántó-hurok. A csapda egy olyan hurokból (hurkóból) áll, amelyet a megfigyelt/feltételezett állat által kitaposott csapáson, vagy olyan valószínűsíthető helyen helyezünk el, ahol az állat feltehetően áthalad. A csapda lényege: az állat mozgása által, az általunk készített szerkezet révén működésbe hozza a földbe szúrt rugalmas vesszőt. Ez a vessző a rántó-vessző, amely a levegőbe emeli a hurokba beakadt állatot a nyaka vagy a dereka körül. Az állatot a fa rugalmas energiája rabul ejti és nem szabadulhat.

6.5.3.4. Zuhanó csapdák:

Ez a csapdafajta is könnyen és gyorsan elkészíthető. A zuhanó csapda egyszerűen működik: az állat elkezd lakmározni a kirakott csalétket, avagy belefut a csapáson keresztül

¹⁰ Saját anyag.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

rakott csalétekbe. Ezáltal mozgásba hozza a csapdát, a nagy súly ráesik és nagy valószínűség szerint agyonüti.

6.5.3.5. Szűrő eszközzel szerelt csapdák:

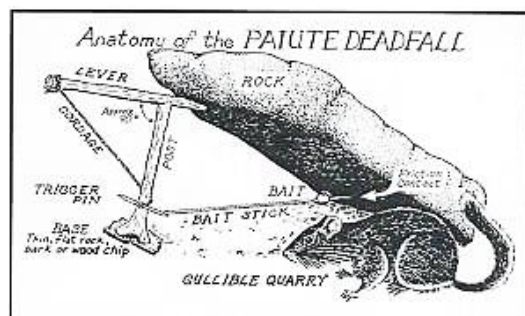
A szűrő eszközzel szerelt csapda részei:

- kifeszített fatengely, melyet botló zsinór rögzít;
- egy szorosan a farúdhhoz rögzített lándzsa szerűen kifaragott szűrőeszköz.

Működése: az állat hozzáér a zsinórhoz, a rögzítés kioldódik és a „lándzsa” az oldalába fúródik.

75. kép: Szűrő eszközzel szerelt csapda^{a.11}

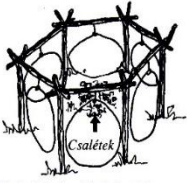

76.-77. kép: Zuhanó csapda.¹²

¹¹ <https://www.youtube.com/watch?v=wwlZNPfFhI> Letöltés: 2017.12.06.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

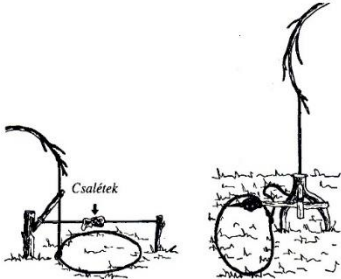
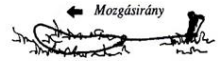
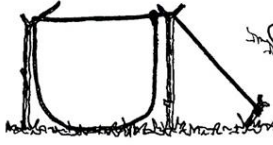

Hurkok futómadár befogására

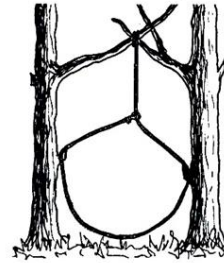

Összeshárdo hurokcsapda orsóval

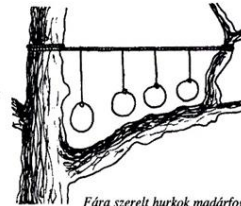
Hurkos csapdák

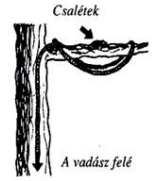
Lábat körülzáró hurok csalétekkel

Egyszerű hurkok

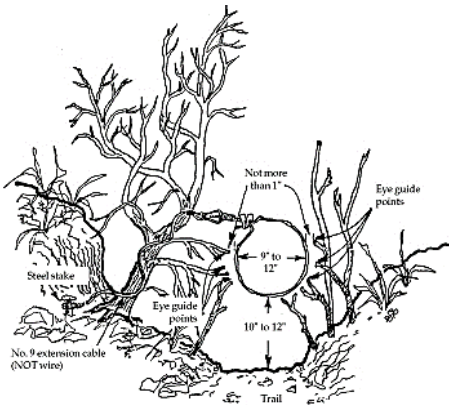

Fára szerelt hurkok madárfogásra

Csalétek

A vadász felé

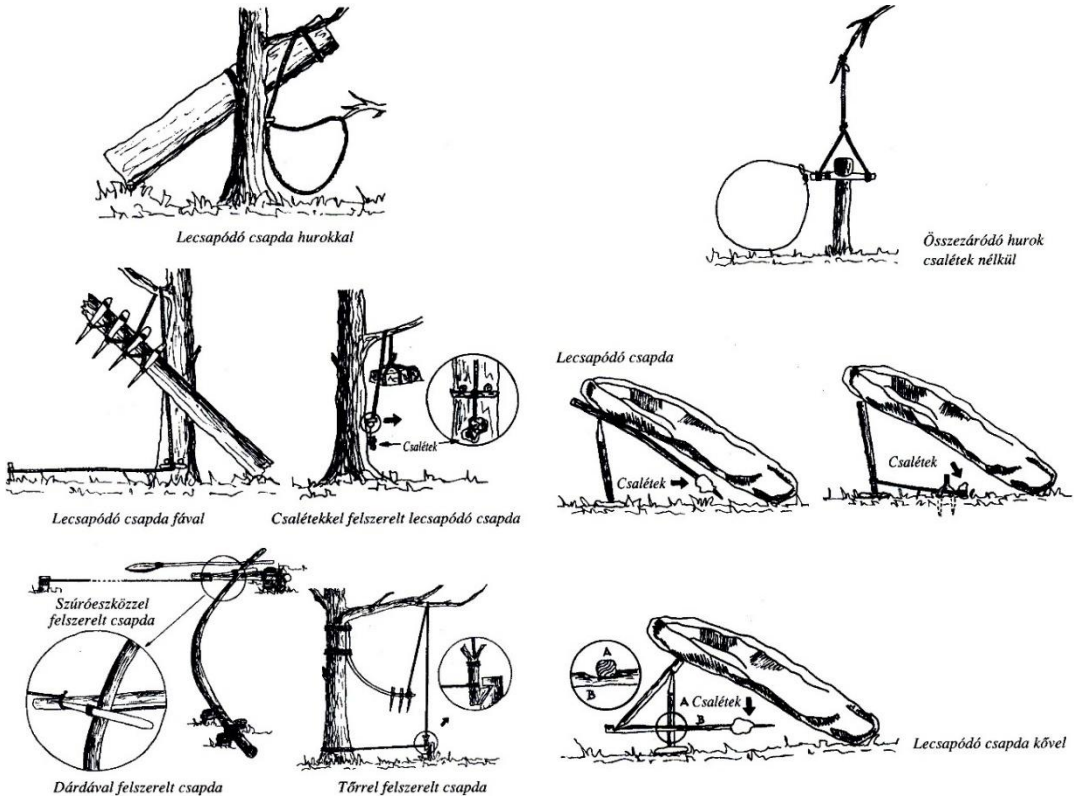
78.-79. kép: Különböző hurokcsapdák^{13,14,15}

¹² <https://homesteadtelegraph.wordpress.com/2015/05/14/paiute-deadfall-trap/>; <https://www.youtube.com/watch?v=89GNUnn-8KQ> Letöltve: 2017.11.01.

¹³ Gerhard Buzek: A túlélés kézikönyve. 253 - 254. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

80. kép: Zuhanó csapdák¹⁶

¹⁴ <http://icwdm.org/handbook/carnivor/coyotes.asp> Letöltve: 2017.06.23.

¹⁵ <https://www.outdoorlife.com/photos/gallery/survival/2013/03/how-build-trap-15-best-survival-traps/?image=8#page-3> Letöltve: 2017.06.23.

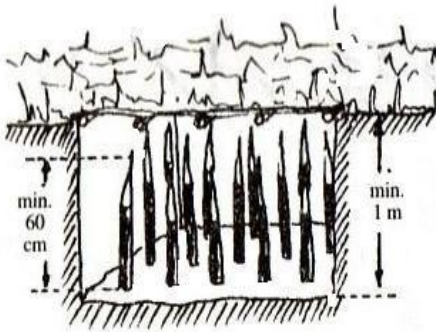
¹⁶ Gerhard Buzek: A túlélés kézikönyve. 255 - 256. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

81.-82.kép: Zuhanó csapdák¹⁷

6.4.3.6. Veremcsapdák:

83.-84. kép: Veremcsapda¹⁸

6.5.3.7. Horoggal szerelt csapdák:

A horogra (horgokra) gyümölcsdarabkákat tűzzünk, vagy más, az állat által kedvelt eleséget. A horog megakad a zsákmányállat torkában, így nem tud szabadulni.

¹⁷ Saját anyag

¹⁸ Gerhard Buzek: A túlélés kézikönyve. 257. o. / Saját anyag.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

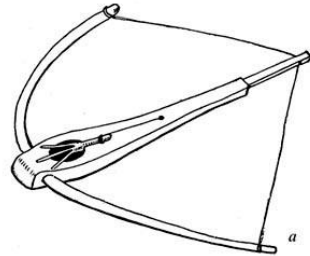
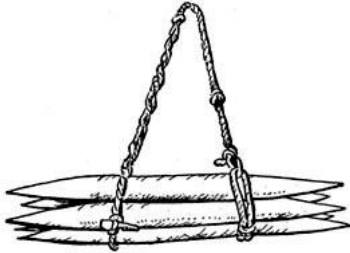
6.5.3.8. Összetett csapdák:

A fentiekben felsorolt eszközök bármilyen elképzelés alapján történő társítása.

6.5.3.9. Egyéb csapdák:

- Lépes csapda¹⁹: Ragadós anyagot (pl.: sárga és fehér fagyöngyből főzött) vékony pálcikára kenünk és a bokrokra helyezzük. Erre fog rászállni és ráragadni a madár.
- Íjas csapda: Ürgét, prémes állatokat lehet vele fogni.²⁰

Egyéb a vadászathoz felhasználható eszközök: lasszó, hajtófák, nyíl, íj, parittyá, lándzsa, háló.

85.-86. kép: Hajtófák és íjas csapda.²¹

6.6. A CSAPDA HELYÉNEK KIVÁLASZTÁSA:

Függ:

- az állat ivóhelyétől;
- a táplálékszerző helytől;
- a talált állati szőröktől: fákön, bokrokon;
- az állat által kitaposott csapásoktól;
- felderített állati alvóhely helyétől;
- az állat üregének állapotától;
- a lerágott növények helyétől;
- milyen állati ürüléket találtunk;
- milyen nyomokat találtunk.

87. kép: Vízlelőhelynél alkalmazható csapda.²²

¹⁹ <http://süvöltő.hu/nepi-madarfogasi-modszerek> Letöltve: 2017.12.12.

²⁰ <http://mek.niif.hu/02100/02115/html/2-1504.html> Letöltve: 2017.06.23.

²¹ <http://mek.niif.hu/02100/02152/html/02/27.html> Letöltve: 2017.06.23.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

6.5.1. A csapdák, hurkok alkalmazásakor betartandó rendszabályok:

- a csapda felállítása után a nyomainkat el kell tüntetnünk;
- a csapda felállítása, elhelyezése után szabad csak a „csalit” belehelyezni, a csali feleljen meg az állat által fogyasztott élelemnek;
- a csapda helyét nem az állat által kitaposott csapáson, hanem a szél ellenében, mindig arra merőlegesen kell megközelítenünk;
- a csapdákat minden esetben levéllel, fűvel „töröljük át”, ezáltal tüntessük el a testszagunkat;
- a csapdákat, ha lehetőség van rá, akkor reggel helyezzük ki;
- a csapdát úgy állítsuk fel, hogy az a lehető legjobban beolvadjon a környezetébe;
- a csapda minden esetben legyen tartós, másként az állat kiszabadul;
- az általunk kihelyezett csapdákat naponta többször ellenőrizzük.

6.6. FÖBB, VADON ÉLŐ MADARAK:

1. **Fácán:** Egész Európában honos. Szereti a mezőgazdasági megművelés alatt álló területekhez közeli ligetes területeket, melyeket fás, bokros növényzet jellemez. Sűrű erdők közelében ritkán található. Egész évben megtalálható. Tiszta húsmennyisége: 40-80 dkg.
2. **Fogoly:** Síkvidéken, jellemzően a mezőgazdasági megművelés alatt álló területeken található. Nem költöző madár. Tiszta húsmennyisége: 20-30 dkg.
3. **Siketfajd:** A magas hegységek csendes, sűrű területein található. tartózkodási helye a kakas kora reggeli „dürrögéséről” észlelhető. Tiszta húsmennyisége: 20-30 dkg.
4. **Nyírfajd:** A magas hegységek sziklás csúcsaitól az alföldi lapos erdőkig egyaránt előfordul. Nem költöző madár. Tiszta húsmennyisége: 15-5 dkg.
5. **Vadgalamb:** A magas hegységek kivételével mindenhol megtalálható. Szereti az erdős – bokros területeket. Költöző madár. Hazánkban márciustól – szeptemberig gyakori. Tiszta húsmennyisége: 10-20 dkg.
6. **Varjú:** Síkvidéken, jellemzően a mezőgazdasági megművelés alatt álló területeken, ártéri erdőkben fordul elő nagy létszámban. Tiszta húsmennyisége: 30-40 dkg.
7. **Tőkés réce:** Közép Európa szinte valamennyi alacsonyan fekvő tavainál megtalálható. Nádasba, zombékra, káka tövére fészkel. A tojók március derekán 8-15 db tojást tojnak. Tiszta húsmennyisége: 50-100 dkg.
8. **Barát réce:** Tavakban, nádasokban található. Kisebb a tőkésrécétől. A nádasok, parti sűrűk víz felőli részén építi a fészket. A tojók 8 -10 db tojást tojnak. Tiszta húsmennyisége: 50-100 dkg.
9. **Vadlúd:** Vonuló madár. Szeptember-október hónapban a tavainkon és a vizenyős területeken gyakorta előfordul. Tiszta húsmennyisége: 100-200 dkg.

²² <http://www.wildwoodsurvival.com/survival/traps/apachefoothold.html> Letöltve: 2017.06.23.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

6.6.1. Főbb, vadon élő madarak elfogása:

Egyszerűbb hurkok és csapdák:

- csalétkes belépő (láb) csapda;
- belépő kioldó hurokcsapda;
- egyszerű sorozathúr;
- láncos gyalogtör;
- üvegtör;
- madárfogó hurok és kosár.

Egyéb módszerekkel:

- parittyával;
- madárléppel;
- fényel.

6.7. HALFOGÁS, HALÁSZAT:

A folyókban, patakokban, tavakban élő halak kiváló táplálékok. A halak húsa könnyen emészthető, azonban gyorsan romló táplálék a magas víztartalmuk miatt.

6.7.1. A halfogás lehetőségei:

- kézzel;
- csapdák, hurkok segítségével;
- horoggal (horgászat);
- robbantással (*a hanghatás miatt meggondolandó*);
- rőzseköteggel;
- szigonnyal;
- íjjal, nyíllal.²³

6.7.2. A halfogás szükségeszközei:

1. szükségshorgok;
2. villantók szükségeszközökből;
3. úszó (szalma/sás) köteg;
4. varsa;
5. háló;
6. tapogató.

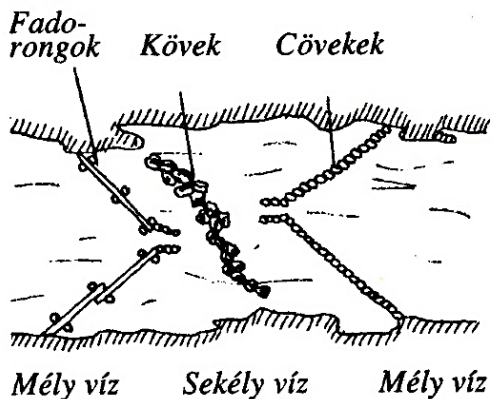
88. kép: Halászcsapda²⁴

²³ Gerhard Buzek: A túlélés kézikönyve. 262. o.

²⁴ <http://livingprimitively.com/2007/10/the-fishing-trap-in-action/> Letöltve: 2017.06.23.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

89.-90. kép: Halfogási módszerek.^{25, 26}

6.7.3. Főbb halak:

- Álló és folyóvizeinkben egyaránt gyakori: keszegfélék; pontyfélék; csukafélék.
- Folyóvizeinkben gyakori: harcsafélék; sügérfélék.
- Gyorsfolyású, tiszta, keskeny, sekély patakokban gyakori: pisztrángfélék.

Halfajta	Horgász módszer	Kapási időszak	Csali	Halfajta	Horgász módszer	Kapási időszak	Csali
 Keszegfélék	Úszóval (5-12-es horoggal) vízközt, mederfenéken, tapogatóval, hálóval, varsával	áprilistól - októberig	légy, szöcskegiliszta.	 Pontyfélék	Úszóval (1-8-as fenekező horoggal) mederfenéken, tapogatóval, hálóval, varsával	március-tól - októberig	főtt burgonya, kukorica, giliszta

²⁵ Gerhard Buzek: A túlélés kézikönyve. 265. o.

²⁶ <https://www.primalsurvivor.net/3-ways-to-make-a-survival-fish-trap/> Letöltve: 2017.11.01.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

Halfajta	Horgász módszer	Kapási időszak	Csali	Halfajta	Horgász módszer	Kapási időszak	Csali
 Harcsafélék	Mederfenéken (4 -3-es horoggal), tapogatóval, hálóval, varsával	áprilistól - októberig	Pióca, lótetű, giliszta, légy, pondró.	 Csukafélék	Úszóval és fenekező (21-es, hármashoroggal) villantóval vízközt, mederfenéken, hálóval	márciustól- októberig	élőhal, halszelet
 Sügérfélék	Úszóval (8-14-es horoggal) vízközt, mederfenéken, tapogatóval, hálóval, varsával	márciustól- októberig	Haldarab, giliszta, légy, pondró.	 Pisztrángfélék	Úszóval (5-12-es horoggal) vízfelszínhez közel, tapogatóval, hálóval	márciustól- októberig	légy, élőhal, giliszta, különféle rovarok

7. táblázat: Főbb halfajták²⁷

6.7.4. Egyéb „vízi” élőlények:

Kecskebéka: Vizekben és környékén lévő területeken, főleg reggel és este könnyen fogható, egyszerű villanós horoggal, vörös rongy csalival, vagy kézzel. Reggel, este és éjszaka legcélszerűbb rá vadászni.

Varangyos béka: Gondosan meg kell tisztítani! A bőre mérgező mirigyekből áll.

Szalamandra, göte: Megtisztítva fogyaszthatók.

Rákok: Árnyas helyen, hidegvízű patakokban gyakori. Haldarabban, húsdarabban, főleg az esti órákban fogható, kézzel, vagy szükségeszközzel.

Kígyók, siklók: Gondos tisztítás után minden kígyó és sikló fogyasztható. A fejét, mérgező mirigyeket el kell távolítani. Befogásuk egyszerű.

Rovarok, pókok: Nem mindegyik fajta ehető. Szakértelmet igényel a fogyasztásuk.

6.8. SZÜKSÉGESZKÖZÖK

A túlélést folytató katona (csoport) az állatok szokásainak alapos megismerésére, a környezetében található állati/növényi élelem befogására, összegyűjtésére, valamint csapdák készítésére kényszerül, hogy életbe tudja magát tartani huzamosabb ideig. A túlélőnek

²⁷ Saját anyag.

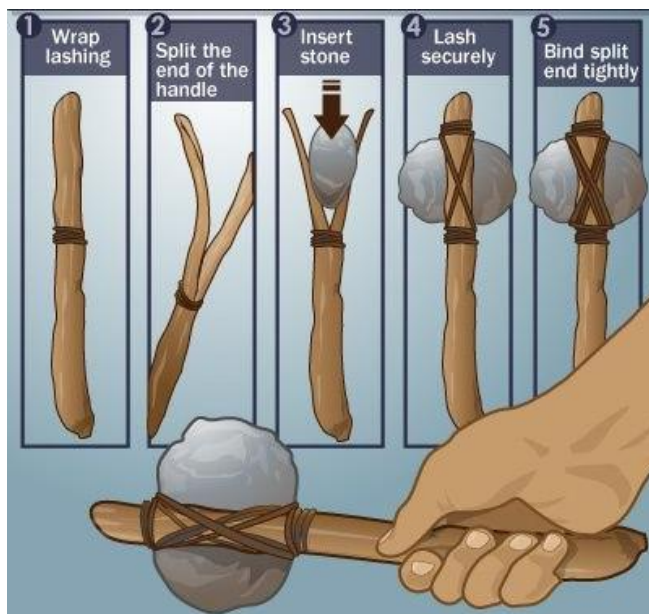
HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

esetenként a ruházatát is pótolnia, kiegészíteni kell. Ahhoz, hogy csapdákat tudjon állítani, az így elejtett állatot fel tudja valahogy dolgozni, ezáltal nyert ételmet, vizet tárolni tudja, ahhoz a saját felszerelési tárgyain kívül szükségeszközöket muszáj készítenie.

6.8.1. Főbb szükségeszközök/fevverek, melyekre szükségünk van:

- bot;
- hajtócövek;
- hajtódárda;
- horog;
- kopja;
- dorong;
- parittyá;
- szigony;
- íj, nyíl;
- kőkés.

Kóbalta készítése.²⁸

6.8.2. Egyéb szükségeszközök:

- víztartók;
- ételtartók;
- egyéb tartályok;
- felszerelések;
- szerszámok;
- szánkó, vontató;
- napszemüveg;
- tűzgyújtó felszerelések;
- ruházati anyagok.

²⁸ <https://hu.pinterest.com/pin/371476669236062300/> Letöltve: 2017.10.27.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

92.-93. kép: Különböző szükségeszközök.^{29,30}

6.8.3. Varráshoz tűt tudunk készíteni:

- agancsdarabból;
- hegyes csont- vagy fémszilánkból;
- tövisből.

6.8.4. Fonással, szövessel készíthető tárgyak:

- kalap;
- kosár;
- szélvédő;
- szőnyeg.

6.8.5. A környezetből felhasználható anyagok a szövéshez:

— fű;	— lenfonál;
— gyékény;	— sás;
— hárs;	— spárga;
— indák;	— szalma;
— káka;	— vessző;
— kender.	

²⁹ <https://hu.pinterest.com/pin/450641506435689394/> Letöltve: 2017.10.27.

³⁰ <http://primitiveways.com/> Letöltve: 2017.10.27.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

A szövés lényege: általában a földbe vert, rögzített cövek között kifeszített úgynevezett láncfonalakat keresztben átszövögetjük a fonalak egy másik részével.

6.8.6. Egyéb szükségeszköz készítéséhez felhasználható anyagok:

A mogyorófa ágai, hajtásaiból:

- bot;
- íj;
- pálca;
- vessző.
- egyéb tárgyak.

A somfa kemény fája maradandóbb tárgyak készítésére alkalmas. A patakok, folyók mentén álló fűzfa vastag törzse korán kezd odvasodni, az ilyen fák korhadt belseje könnyen megmunkálható (*kivájás, égetés által*), ezáltal nagyobbfajta üreges tárgyakat készíthetünk (*teknő, csónak*).

A fenyőfa és a tölgyfa kérgének felhasználásával készíthetjük el a menedékhelyünk borítóanyagát. A cseresznyefa kérgéből, annak vízbe történő áztatása után különféle edényeket, tárolódobozokat készíthetünk. A gyékényből kosár, papucs, kalap, lábvédő készíthető. A kákából, nádból, bürökből és bodzából csőszerű anyag készíthető. A nedves helyen található zsurló különféle edények kimosásánál, súrolásra használhatjuk. Fogmosáshoz fel tudjuk használni a hársfa megszáritott, porrá tört levelét.

Írtam arról, hogy a tűz, a meleg, a fény biztonságérzetet is nyújt a túlélő számára. A fényt be lehet vinni a menedékbe is, ha már benne tüzet nem tudunk rakni. A nyílt láng veszélyes. Ezért a fényforrásunkat bele kell helyeznünk valamibe, ami védetté teszi. Erre jó egy befőttes üveg. Ha ilyenrel nem rendelkezünk, akkor egy boros, vagy sörösüveg is megteszi. Ehhez le kell vágnunk az üveg tetejét, avagy alját. Egy nagyon egyszerű módszer az üveg vágáshoz, ha egy vékony fémhuzalt vörösrre felmelegítünk. Hajlítsuk meg azt a palack körül, ahol vágni akarjuk (*más módszer: egy darab zsírral átáztatott zsinórt a palack körül tekerünk és meggyújtjuk*), majd, amikor a forró drót, vagy az égő zsinog a palack körül van, merítsük a palackot hideg vízbe. Az üveg egyenletesen szétesik azon a helyen, ahol a drót vagy a zsinog körül veszi.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

94.-95. kép: Különböző tároló és szükségesszközök^{31,32}

A szükségesszközök/szükségesszközök általában két fontos anyagból: fából és kőből készülnek. De felhasználhatóak még: agancs, konzervdoboz, kagyló, bőr, ínák, csontdarabok, növényi anyagok. A szükségesszközök nagy része könnyedén elkészíthető és az ősember által alkalmazott legelső eszközök közé is tartoztak.

6.8.7. A katona felszereléséből és környezetéből szükségesszközként fellelhető és a túléléséhez felhasználható anyagok:

- Rohamsisak: a rohamsisakot főzésre lehet használni, feltéve, hogy nem túl új.
- Óvszer: az óvszer alkalmas víz hordására, felfújva lehet vele jelzést adni repülőnek, valamint a fegyver csövét is szárazon tartja, ha ráhúzzuk.
- Éles kövek, konzervdoboz fedele: valamennyire pótolja a kést.
- Állati ínszalag: az állatok ínszalagja alkalmas kötözésre.
- Kagylók: a kagylókat is fel lehet használni, mint vágóeszközt.
- Faanyag, kő: szükség fegyverek készítése. (Nyíl, dárda, csapdák).
- Indák, liánok: kötözés, tárolóeszköz készítése.
- „Háztartási hulladék”: szükség fegyver, tárolóeszköz, stb.

³¹ <http://www.wilderness-survival.co.uk/gallery/index/index/cPath/171/> Letöltve: 2017.10.29.

³² <http://www.wildwoodsurvival.com/survival/tools/index.html> Letöltve: 2017.10.29.

96-97. kép: Különböző szükségesszközök és fegyverek^{33,34}

A test hőmérsékletének megtartását, sérülések elleni védelmét különböző, a természetben megtalálható, vagy ott viszonylag könnyűszerrel előállítható szükségesszközökkel is biztosíthatjuk. Az így elkészített öltözet védőfunkciót lát el: véd a tűző napsugárzástól, a hidegtől, a túlzott melegtől, az erős és hűvös szélről.

6.8.8. Szükségruházat:

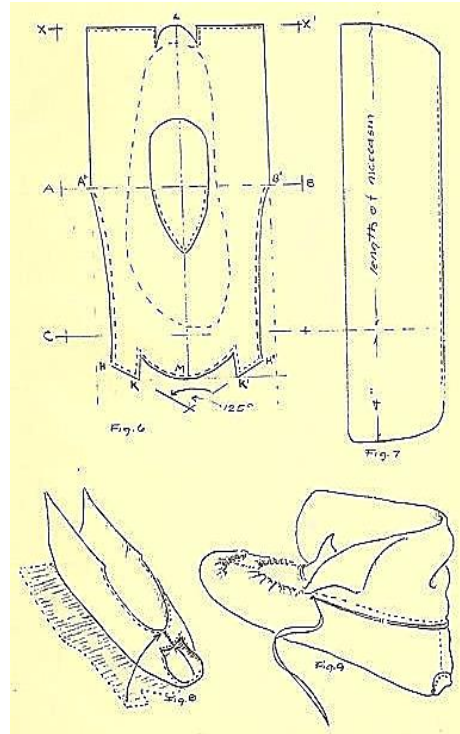
- a levelekből, fakéregből vagy a kéreg alatti rostrétegéből összeállított lábbelifélék;
- álcázó- és védőplek;
- az állatokról lenyűzött prémes bőrből készített alsó/felsőruházat;
- bőrből készített köpönyegek;
- fej- és nyakvédők;
- fűből, levelekből, rostanyagból „eszkábált” ruhák;
- karra, lábra húzható prémes összevert, vagy összeerősített „védőeszközök”;
- kéreg-, hánacs-, bőrvövek.

³³ <http://donsmaps.com/footwear.html> Letöltve: 2017.10.29.

³⁴ <http://www.wilderness-survival.co.uk/gallery/index/index/cPath/171/> Letöltve: 2017.10.29.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

98.-99. kép: Különböző ruházati felszerelések.^{35, 36}

³⁵ https://www.tapatalk.com/groups/paleoplanet69529/deerskin-cape-t2073.html#_U8soc4BdVZ8

Letöltve: 2017.10.29.

³⁶ <https://www.howdidoit.com/home-garden/sew-your-own-native-american-moccasins/>

Letöltve: 2017.10.29.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

100.- 101. kép: Nyúlbőr. ³⁷ Állatbőrökből készült ruházat. ³⁸

A ruházati anyagok elkészíthetők összetűzéssel, kötözéssel vagy varrással.

Az összetűzéshez felhasználható anyagok: a különböző nagyságú tövisek, a vékony fa- vagy csontszilánkok.

Kötöző anyagként használhatjuk a növényi indákat, avagy a vesszőket. Kötözéshez még állati belekből, ínából, növényi rostokból lehet húrt, zsinórt vagy fonalat készíteni.

A tűzésnél és kötözésnél szilárdabb rögzítést érhetünk el varrás által.

Sebkötöző anyagot a fakéreg felhasználásával, illetve a hancs lefejtésével és rojtolása után nyerhetünk.

BEFEJEZÉS

Ebben a fejezetben megpróbáltam összefoglalni/ismertetni a túlélő környezetében megtalálható állati eredetű táplálékok megszerzésével, esetleges felhasználásával kapcsolatos alapismereteket. Kitértem a vadászatot segítő szükségeszközökre is, amelyek használható némi „átalakítással” és képzelőerővel az ellenség ellen is.

Mivel csak a kiindulópontokat szerettem volna ebben a részben is taglalni, nem volt célom a bővebb kifejtése a leírt anyagnak. Értem ezalatt például azt, hogy hogyan kell a fel-

³⁷ <http://wildwoodsurvival.com/survival/hides/aarabbit/index.html> Letöltve: 2017.10.29.

³⁸ <https://www.flickr.com/photos/rfm10/8061388973/in/photostream/> Letöltve: 2017.10.29.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

sorolt csapdákat, szükségeszközöket, ruházati anyagokat elkészíteni. Ezek leírása a felhasznált irodalomban megtalálhatóak.

A cikksorozatam következő részében a tűzgyújtás, élelemkészítés témakörével összefüggő ismeretekkel fogok foglalkozni.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. William Hamilton Gibson: Camp Life in the Woods and the Tricks of Trapping and Trap Making. New York. Harper and Brothers Publishers. 1881. ISBN 978-59921-803-8
2. Bang, Preben Dahlstørm, Preben: Állatnyomok és jelek, M-érték Kiadó. 2006
3. Bencze Lajos – Dániel István: Vadászati alapismeretek. Bp. 1978.
4. Buzek, Gerhard: A Túlélés kézikönyve. Nyt. szám: 381/540. Bp. 1994.
5. Darman, Peter: Túlélés. Hajja & Fiai. Bp. 2000. ISBN 963 9037 66 4
6. Doom Survival Guide. www.doomguide.com
7. Dr. Hood, Roon: Survival basics. www.jungletraining.com
8. Dr. Kós Károly: Mihez kezdünk a természetben? Bp. 1985.
9. Dr. Tompa Károly: Erdészeti alapismeretek. Bp. 1975.
10. Monika Rohardt: Fedezd fel a természetet. Alexandr. Bp. 1994
11. Hamilton, Ian: Survive, Evade, Resist and Escape, Combat and Survival.
12. Headquarters, department of the Army: FM 21-76 Survival.
13. Hans-Otto Meissner: Sztuka zycia is przetrwania. Varsó. Wydawniecztwo Bellona. 1990.
14. Hermann Ottó: Halászcélet, pásztorkodás. Gondolat Kiadó. Bp. 1980.
15. Kárászi Zsolt: Túlélés. KLKF. Szentendre. 1996.
16. Korompay Bertalan: Csapdafélék. Mezőgazda Kiadó. Bp. 1984.
17. Makrai Tibor – Gyuricza László: Buschraft, túlélés, természeti életmód. Szalay könyvek. 2015.
18. Mirko Vosatka: Természetjárók enciklopédiája – Kassa. 1978.
19. Papp András: Túlélés. Szakdolgozat. KLKF. Szentendre. 1999.
20. Share, Marjorie L.: Animal Tracks Washington, D. C. National Wildlife Federation, 1995.
21. Toma József: Túlélés. TDK dolgozat. KLKF. Szentendre. 1987.
22. Tóth Lóránt: Katonai túlélés. ZMNE jegyzet. 2000.
23. Vámos Sándor őrnagy: A túlélés lehetőségei harchelyzetben I-II-III. cikksorozat, Honvédelem, 1987. 4. 5. 7. szám.
24. Wiseman, John: The SAS Survival Handbook. Harvill. 1986. ISBN 0 00 217185
25. Belkereskedelmi Továbbképző Intézet. Halakból és hideg vérű állatokból készíthető ételek. Budapest, 1985.
26. Raymond Mears: The Survival Handbook. The Oxford Illustrated Press. ISBN 1 85648 180 8. 1994.
27. Saxton Pope: Hunting with the Bow and Arrow. Published November 15th 2000 by Sylvan Toxophilite Classics (first published 1923).
28. Field Manual - Canada Army - Never Say Die (Survival Manual). September, 1982.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

29. William Hamilton Gibson: Camp Life in the Woods and the Tricks of Trapping and Trap Making. Lyons Press; 2 edition (September 24, 2009). ISO-8859-1.
30. Richard Graves: Bushcraft. The Ultimate Guide To Survival In The Wilderness. Skyhorse Publishing. 1972. 2013. ISBN: 978-1-62087-361-8
31. Krzysztof J. Kwiatkowski: Survival po polsku. F-ma Tomczak. Łódź. 1999.
32. Don Mann and Ralph Pezzullo: The U.S. Navy Seal Survival Handbook. Skyhorse Publishing. 2012. ISBN: 978-1-61608-580-3
33. Richard Graves: Australian Buscraft. Dymocks Publishing Pty Ltd. 1984.
34. Preben Bang - Preben Dahlström: Állatnyomok és jelek. M-érték Kiadó Kft, Budapest, 2006. ISBN 963 7304 68 1
35. Ragnar Benson: Ragnar's Ten Best Traps: And A Few Others That Are Damn Good Too. Paladin Press. Boulder. Colorado. 1985. ISBN 0 87364 328 3
36. Dwight R. Schuh: Modern Survival. David McKay Company, Inc. 1979. ISBN 0-679-20805-4
37. Ragnar Benson: Ragnar's Big Book Of Homemade Weapons: Building And Keeping Your Arsenal Secure. Paladin Press. Boulder. Colorado. 1992.
38. Warren H. Miller: The Boys' Book of Hunting and Fishing. New York. George H. Doran Company. 1916.
39. Carol Ann Rinzler: The New Complete Book of Food. Facts On File, Inc. 1999. VB KT 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1
40. Michael Lynn: Flint Knapping: Articles, Tips, and Tutorials from the Internet. 2010. (<http://www.flintknappingtools.com/>)
41. Ron Edwards: Bush Leatherwork. The Rams Skull Press. 1984. ISBN 0 909901 47 3
42. Korompay Bertalan: Csapdafélék. Akadémiai Kiadó, Budapest. 1984. ISBN 963 05 3582 3
43. Ernest Thompson Seton: The Book of Woodcraft. The Country Life Press Garden City, N.Y. 1912.
44. Horace Kephart: Campind and Woodcraft. vol. II. Woodcraft. The Macmillan Company. N.Y. 1928.
45. Lee Overton: How To Trapping - Build Snares, Deadfalls, Homemade Traps & More. Amazon Digital Services LLC. 2009.
<http://www.rogueturtle.com/research.php?topic=Traps>
<http://wildwoodsurvival.com/survival/traps/index.html>
<https://www.outdoorlife.com/photos/gallery/survival/2013/03/how-build-trap-15-best-survival-traps/#page-5>
<https://hu.pinterest.com/dangerfoxzero/survival-traps-triggers/?lp=true>
<http://www.wilderness-survival.net/food-2.php>
<http://bushcraftoz.com/forums/showthread.php?4128-Some-old-books-on-Trapping>
<http://primitiveways.com/>
<http://donsmaps.com/makingflinttools.html>